

**DET KONGELIGE
MILJØVERNDEPARTEMENT**

Ifølge liste

Deres ref.

Vår ref.
12/4430-

Dato
16.10.2012

**Avgjørelse av klager på vedtak om lisensfelling av ulv i 2012/2013 -
region 4 og 5**

Miljøverndepartementet viser til klager fra Foreningen Våre Rovdyr av 14. september 2012, Naturvernforbundet av 20. september 2012 og Norges Miljøvernforbund av 27. september 2012 over rovviltnemndene i region 4 (Oslo, Akershus og Østfold) og 5 (Hedmark) sitt vedtak av 23. august 2012 om lisensfelling av ulv i regionene i 2012/2013.

Saken er behandlet etter lov 19. juni 2009 nr 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) §§ 18 og 77 og lovkapittel II Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) §§ 3, 4, 7 og 10.

Departementet opprettholder rovviltnemndene i region 4 og 5 sitt vedtak av 23. august 2012 når det gjelder kvotestørrelsen for lisensfelling 2012/2013. Departementet endrer lisensfellingsområdet for lisensfelling av ulv i region 4 og 5. Dette gjøres for å unngå utilsiktet felling av lederparet i Julussa-reviret og eventuelt avkom. Departementet mener det er viktig å ivareta hensynet til den genetisk viktige ledertispa i Julussa-reviret. Samtidig vil en utilsiktet felling av dette lederparet redusere muligheten for å nå bestandsmålet på 3 helnorske ynglinger innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv i 2013.

Lisensfellingsområdet endres i perioden 1. oktober 2012 til 31. mars 2013 slik at avgrensningen i Hedmark fylke sammenfaller med sekretariatets innstilling til nemndenes behandling av vedtak om lisensfelling av ulv i region

4 og 5 i 2012/2013. Når det gjelder Akershus fylke, der nemnda i sitt vedtak åpnet for felling av ulv i hele fylket utenfor ulvesona fra 1. februar 2013, opprettholder departementet nemndas vedtak.

Departementet vil for øvrig informere om at en ulv ble skadeskutt under lisensfelling i Hedmark fylke 7. oktober 2012. Etter Fylkesmannen i Hedmark sin beslutning, er denne ulven inntil videre belastet lisensfellingskvoten i regionene 4 og 5.

Saksgang

Rovviltnemndene i region 4 og region 5 fattet 23. august 2012 vedtak om lisensfelling av fire ulv i sine regioner. Vedtaket ble påklaget av Foreningen Våre Rovdyr 14. september 2012, Naturvernforbundet 20. september 2012 og Norges Miljøvernforbund 27. september 2012. NOAH – for dyrs rettigheter, påklaget vedtaket 3. oktober. Denne klagen kom inn etter klagefristens utløp.

Rovviltnemndene behandlet klagene 4. oktober 2012, og fant ikke at det var kommet frem nye momenter som endrer det rettslige eller faktiske grunnlaget for rovviltnemndenes vedtak. Klagene ble ikke tatt til følge, og det ble ikke gitt oppsettende virkning. Klagene ble oversendt Miljøverndepartementet samme dag. I tråd med rovviltforskriften § 18 har Miljøverndepartementet gitt Direktoratet for naturforvaltning anledning til å gi en faglig tilråding i saken. Direktoratet oversendte sin tilråding til departementet 10. oktober 2012.

Miljøverndepartementet besluttet 8. oktober 2012 å gi klagen oppsettende virkning inntil klagesaken er avgjort.

Klagernes anførsler

Foreningen Våre Rovdyr (FVR)

FVR viser til at nemnda i sitt vedtak har avgrenset fellingsområdet til å omfatte Hedmark fylke utenfor ulvesona, og utenfor et nærmere avgrenset område i perioden 1. oktober 2012 til 31. januar 2013. Fra 1. februar til 31. mars 2013 har nemnda vedtatt å endre områdeavgrensningen slik at lisensfelling omfatter hele Akershus og Hedmark utenfor ulvesonen. FVR mener det er meningsløst å ha en buffersone som bare skal gjelde en del av jaktperioden, og krever derfor at avgrensningen som er vedtatt i perioden frem til 31. januar 2013 gjøres gjeldende i hele lisensfellingsperioden. FVR anfører også at Engerdal kommune må utelates fra lisensfellingsområdet.

FVR viser videre til at nemnda i sitt vedtak ber om at den genetisk viktige tisper i Julussa-reviret radiomerkes snarest mulig. FVR mener det ikke er rimelig å merke et individ kun for merkingens skyld. Klager vil minne om at også eventuelle årssvalper i reviret er genetisk viktige individer. FVR viser til at beitedyr er så godt som fraværende i området som er utelatt fra felling utenfor ulvesonen i perioden frem til 31. januar 2013, og at det således ikke er grunnlag for felling av eventuelle andre ulver i dette området.

FVR mener det ikke foreligger noen begrunnelse for hvorfor nemndene ønsker å radiomerke dette individet.

FVR krever at sekretariatets innstilling opprettholdes hva gjelder avgrensning og unntak for lisensjakt i hele lisensfellingsperioden.

Naturvernforbundet

Naturvernforbundet anfører at vedtakene om lisensfelling i sum innebærer en uakseptabel belastning for den norske ulvestammen, og fremmer derfor en klage på vedtakene i forvaltningsregionene 1, 2, 3, 4/5 og 6 under ett. Klager viser til at det hittil i 2012 er felt syv individer av ulv, og i løpet av 2011 ble det felt ni individer. Klager mener denne avskytingen er en meget betydelig del av den svært fåtallige bestanden av ulv i Norge. Videre anføres det at registreringene av ulv innenfor Norges grenser viser en nedadgående tendens.

Naturvernforbundet viser til at ulven i Norge er klassifisert som kritisk truet, og at den utgjør en mindre del av den Sør-skandinaviske bestanden som også i sin helhet er svært liten og truet av innavl. Klager viser også til at dokumentert krypskyting utgjør en stor trussel mot bestanden, og at dette er en faktor som det ikke tas hensyn til gjennom de foreliggende vedtakene om lisensfelling. I denne situasjonen kan Naturvernforbundet derfor vanskelig se at det er rom for et tiltak som lisensjakt på ulv.

Klager viser videre til at det i beitesesongen gis et stort antall skadefellingstillatelser ved akutte skadesituasjoner. Selv om lisensjakt i følge rovviltforskriften i prinsippet skal kunne brukes som skadeforebyggende bestandsregulering, må dagens bestandssituasjon for ulv innebære at det ikke er rom for nå å bruke tiltaket. Det vises til at i store deler av landet er de vedtatte kvotene hele den kjente forekomsten av ulv i vedkommende region, og at vedtaket gjelder utenfor beitesesong og dermed uten tilknytning til akutt skademulighet. Naturvernforbundet stiller seg tvilende til at et slikt fellingsregime kan opprettholdes innenfor Bernkonvensjonens rammer.

Naturvernforbundet anfører at siden rovviltforliket forutsetter etterfølgende ekstraordinære uttak av det som ikke felles i lisensperioden, må dette medføre en restriktiv bruk av lisensjakt som virkemiddel og svært forsiktig fastsettelse av kvoter for alle rovdyr.

Naturvernforbundet ber om at det ikke åpnes for lisensfelling av ulv i 2012/2013.

Miljøvernforbundet

Miljøvernforbundet krever oppsettende virkning for vedtaket fattet av nemnda i påvente av en forsvarlig klagebehandling og en total vurdering av samtlige rovviltnemnders lisensfellingstillatelser samlet sett. Kravet begrunnes i Bernkonvensjonen, naturmangfoldloven og Stortingets rovviltforlik.

Rovviltnemndenes vurdering

Klagen fra Miljøvernforbundet ble behandlet fordi saken ved en inkurie ble lagt på rovviltportalen med feil kode, selv om Miljøvernforbundets klage datert 27.09 ble mottatt etter klagefristens utløp.

Rovviltnemndene uttaler følgende i sin behandling av klagen:

”Rovviltnemndene i region 4 og 5 anser at det ikke er fremkommet forhold eller nye opplysninger som tilsier at vedtaket av 23. august 2012 bør endres.

Rovviltnemndene finner at det i klagen ikke er kommet frem nye momenter som endrer det rettslige eller faktiske grunnlaget for rovviltnemndenes vedtak, og klagen tas ikke til følge.

Rovviltnemndene gir ikke vedtaket oppsettende virkning fordi rovviltnemndene forventer en rask behandling av Miljøverndepartementet.”

Klagene ble oversendt Miljøverndepartementet for endelig avgjørelse.

Direktoratet for naturforvaltning sin vurdering

Direktoratet uttaler følgende i sin faglige tilråding:

”Rovviltforskriften § 7 annet ledd regulerer hva rovviltnemndene skal legge vekt på når nemndene har myndighet til å fatte vedtak om kvote for lisensfelling av ulv. Det følger av kommentarene til § 7 annet ledd at:

”Ved vurdering av felling eller jakt skal rovviltnemnden gjøre en samlet vurdering av bestandens status og forventede utvikling og sannsynliggjøre at bestanden etter neste yngling fortsatt vil oppfylle det nasjonalt fastsatte bestandsmålet for regionen. Kravet til presisjon i forvaltningsvedtak både med hensyn til bruk av skadefellingstillatelser og kvotejakt/lisensfelling øker jo nærmere ned mot de nasjonale bestandsmålene den aktuelle rovviltart forvaltes.”

Direktoratets faglige tilråding i denne saken knytter seg til å vurdere ulvebestandens status og forventede utvikling i region 4 og 5, og vurdere sannsynligheten for at bestanden etter neste yngling fortsatt vil oppfylle det nasjonalt fastsatte bestandsmålet på 3 ynglinger innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv. Vurderingene knyttet til den forventede utviklingen av ulvebestanden i regionene tar utgangspunkt i at vedtatt kvote effektueres.

Om bestandssituasjonen for ulv i Norge

Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt. Rovdata er den sentrale leverandør av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd.

Vinteren 2011-2012 ble totalt 33 ulveflokker og 27-28 revirmarkerende par registrert i Skandinavia. Yngling ble bekreftet i 28 av de 33 flokkene i 2011. Tre av flokkene hadde hele reviret sitt i Norge. Dette var revirene Julussa og Slettås i Hedmark, og Aurskog på grensen mellom Akershus og Hedmark. Revirene Åsta-Løten og Kynna, også disse med hele reviret i Norge, hadde revirmarkerende par uten unger. Begge dyrene i Åsta-Løten-reviret ble skutt under lisensfellinga 2011/2012. Fire flokker, hvorav tre med valper, og 3-4 revirmarkerende par hadde tilhold på tvers av riksgrensen. I Sverige ble det registrert 26 flokker, hvorav 22 med valper, og 22 revirmarkerende par. Fem territorier med andre stasjonære ulver ble også registrert. Bestandsstørrelsen i Skandinavia ble beregnet til mellom 260 og 330 ulver, altså tilnærmet uendret i forhold til fjorårets bestandstall på 289 – 325 ulver.

Av de 260 – 330 ulvene, er mellom 200 og 270 registrert i Sverige, ca. 30 registrert i Norge og ca. 30 registrert i grensestrøkene mellom Norge og Sverige.

Ut fra en vurdering av forekomsten av ulv i Norge, forventer Rovdata at det er født fra to til fire kull med ulvevalper i helnorske ulverevir i 2012. Foreløpig er det ikke påvist ulvevalper født i helnorske revir i år. En endelig avklaring av dette kommer først etter endt sporsnøperiode vinteren 2012-2013.

Best tilgjengelig kunnskap om Julussa-revirets utbredelse er fra vinteren 2011-2012. Dette var også kunnskapen rovviltnemndene la til grunn når de fattet sitt vedtak 23. august 2012. Julussa-revirets kartlagte areal omfattet da områder både innenfor og utenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv, med en liten overvekt av arealet innenfor. I dette reviret var det yngling i 2011. Alfahannen (far til valpene) ble ikke påvist vinteren 2011-2012, men tispas har fått ny partner. Alfatispa (mor til valpene) er første generasjons avkom av en finsk-russisk innvandrer (tidligere i Kynna-reviret).

Direktoratets konklusjon

Direktoratet vurderer at den kvote som er vedtatt for lisensfelling av ulv utenfor forvaltningsområdet for ulv i region 4 og 5, ikke er til hinder for å nå bestandsmålet for ulv i 2013. Direktoratet viser imidlertid til at de siste dokumenterte data om ynglinger av ulv er fra 2011, og at det er usikkerhet knyttet til om bestandsmålet nås også i 2012. Dette er knyttet til at det pr i dag er usikkert om flere av foreldrepærene i de etablerte revirene var intakte sist vinter, og også usikkerhet om enkelte av revirenes utbredelse.

Det bør videre avgrenses et fellingsområde som gjør at Julussaparet holdes intakt, og at sannsynligheten for yngling i 2013 i dette reviret øker. Dette vil ha betydning for sannsynlighet for å oppnå bestandsmålet innenfor forvaltningsområdet i 2013. Det er foreløpig usikkert om det var yngling i dette reviret i 2012. Når det gjelder avgrensningen av fellingsområdet, viser vi til Miljøverndepartementets avgjørelse i klagesak den 14. oktober 2011 om lisensfelling av ulv 2011-2012.

Alfa-tispa i Julussa-reviret er definert som et genetisk verdifullt individ. Direktoratet for naturforvaltning og Naturvårdsverket i Sverige ble 1. april 2012 enige om "Felles retningslinjer for forvaltning av genetisk verdifulle individer i den skandinaviske ulvepopulasjonen". Her fremkommer det at "de ulver som er definert som genetisk verdifulle skal så langt mulig unntas fra skadefelling/skyddsjakt og lisensfelling/licensjakt". Det er videre slik at dagens kartlagte grenser for Julussa-reviret heller ikke omfatter viktige beiteområder for sau. Rovviltnemndene har selv, i sitt vedtak av 23. august 2012, vektlagt hensynet til genetisk viktig individ i Julussa og foreslått en områdeavgrensning som delvis ivaretar dette. Dette hensynet er i nemndas vedtak ikke ivare tatt i perioden fra 1. februar 2013, uten at direktoratet kan se noen saklige argumenter for dette. Rovviltnemndene har heller ikke begrunnet hvorfor fellingsområdet skal endres fra 1. februar 2013. I sekretariatets innstilling til fellingsområde er i tillegg et lite område sørvest i Engerdal kommune foreslått unntatt fra fellingsområde. Sekretariatet har vektlagt en naturlig, topografisk grense i dette området (Femundselva). Direktoratet kan ikke se at hensynet til samisk tamreindrift er et argument for å utvide fellingsområdet her, da Elgå reinbeitedistrikt ikke har beiteområder vest for Femundselva."

Miljøverndepartementets vurdering

Vedtaket fattet av nemndene i region 4 og 5 er påklaget av Miljøvernforbundet og Foreningen Våre Rovdyr. Naturvernforbundet har klaget på vedtakene om lisensfelling i samtlige regioner. Naturvernforbundet argumenterer i sin klage blant annet med at den samlede lisensfellingskvoten er for høy, og at Miljøverndepartementet derfor må vurdere det samlede resultatet av de enkelte vedtakene.

Rovviltforliket punkt 2.1.4 innebærer blant annet at forvaltningen så langt det er mulig skal gjennomføre en så rask klagebehandling av vedtak om lisensfelling at saken ikke mister sin aktualitet. For å tilfredsstille dette, og for å kunne foreta en vurdering av det samlede resultatet av vedtakene i de enkelte regionene, vedtok Miljøverndepartementet 8. oktober 2012 å gi klagen på lisensfelling i de ulike regionene oppsettende virkning i medhold av forvaltningsloven § 42, inntil klagesaken er avgjort.

Saken er behandlet etter naturmangfoldloven § 18 og § 77 og rovviltforskriften §§ 3, 4, 7 og 10. Videre har departementet, i henhold til naturmangfoldloven § 7, lagt prinsippene i loven §§ 8-10 og § 12 til grunn som retningslinjer. Også forvaltningsmålet for arter i § 5 er trukket inn i skjønnsvurderingen. Det samme gjelder § 14 om samiske og andre samfunnsinteresser. Vedtaket gjelder lisensfelling av ulv, og departementet anser at prinsippet i § 11 i naturmangfoldloven ikke er relevant i saken.

Naturmangfoldloven § 5 slår bl.a. fast at målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. På rovviltfeltet må forvaltningsmålet forstås slik at det ikke er til hinder for en geografisk differensiert rovviltforvaltning, jf. Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) s. 376. Ved behandlingen av St.meld. nr. 15 (2003-2004) Rovvilt i norsk natur, fastsatte

Stortinget det nasjonale bestandsmålet for ulv til 3 hefnorske årlige ynglinger innenfor det nærmere avgrensede forvaltningsområdet for ynglende ulv, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004). Dette forvaltningsområdet for ynglende ulv er lokalisert i forvaltningsregion 4 og 5. Når det gjelder ulv, er forvaltningsmålet i § 5 konkretisert gjennom det fastsatte bestandsmålet på 3 årlige ynglinger innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv, jf. rovviltforskriften § 3.

Naturmangfoldloven § 18 første ledd b slår fast at det kan tillates uttak av vilt for å avverge skade på bl.a. husdyr og tamrein. Det er et vilkår at slik felling ikke er skadelig for bestandens overlevelse, og at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, jf. § 18 annet ledd. I den sistnevnte vurderingen vil prinsippet om arealdifferensiert forvaltning, som for ulv er konkretisert gjennom forvaltningsområdet for ynglende ulv, veie tungt.

Hjemmelsgrunnlaget for felling er videre rovviltforskriften §§ 7 og 10. § 10 innebærer at en rovviltnemnd kan fatte vedtak om kvote for skademotivert lisensfelling for å begrense veksten og/eller utbredelsen av en bestand av bl.a. ulv. Det følger av § 7 annet ledd at rovviltnemndas vedtak skal bygge på den regionale forvaltningsplanen for rovvilt, data om biologiske og bestandsmessige forhold og om skade- og konfliktsituasjonen.

Det følger av naturmangfoldloven § 8 første ledd at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om bl.a. arters bestandssituasjon, samt effekten av påvirkninger. Departementet har i sin behandling av saken lagt til grunn informasjon fra Det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt (Rovdata) og Det skandinaviske ulveforskningsprosjektet (Skandulv). Videre viser departementet til informasjon fra Skandulv som viser at den genetiske situasjonen for ulv i Sør-Skandinavia er vanskelig, og at det gjennomsnittlige innavlsnivået i ulvestammen er meget høyt. Departementet viser også til at rovviltnemnda i region 2 har lagt dette kunnskapsgrunnlag til grunn for sitt vedtak. Det samme har Direktoratet for naturforvaltning i sin faglige tilråding. Departementet anser at kravet til kunnskapsgrunnlag i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt.

Føre-var-prinsippet i § 9 kommer i hovedsak til anvendelse der man ikke har tilstrekkelig kunnskap. § 9 slår fast at når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet som tiltaket volder. Etter departementets vurdering skal føre-var-prinsippet i denne saken ikke tillegges stor vekt når det gjelder spørsmålet om kvotens størrelse. Selv om det er noe usikkerhet knyttet til hvorvidt bestandsmålet vil nås i 2012, jf. direktoratets tilråding, foreligger det likevel totalt sett betydelig vitenskapelig kunnskap om bestandssituasjonen for ulv og effekten av påvirkninger, jf. § 8. Føre-var-prinsippet er imidlertid etter departementets syn av betydning når lisensfellingsområdet skal avgrenses. Departementet kommer tilbake til dette spørsmålet nedenfor.

Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen arten utsettes for, jf. § 10 i naturmangfoldloven, i form av statusrapporter og annen informasjon fra Skandulv om regulær og irregulær avgang m.m. Overvåkingsresultatene for den skandinaviske ulvestammen blir årlig rapportert i felles skandinaviske rapporter. I tillegg gjøres det betydelig forskning på ulv i Skandinavia i regi av SKANDULV, og gjennom studiene er blant annet dødeligheten og betydningen av ulike faktorer nærmere beskrevet. De største truslene mot ulvebestanden i dag er ulovlig jakt og innavl, dessuten påvirkes ulvebestanden av skadefellinger og lisensfellinger. Departementet har vurdert den samlede belastningen som ulvestammen utsettes eller vil bli utsatt for, og er kommet til at dette vedtaket ikke er i strid med prinsippet i § 10 i naturmangfoldloven.

Avgrensning av fellingsområdet

I rovviltnemndenes vedtak av 23. august 2012 er hensynet til genetisk viktig individ i Julussa vektlagt, og det er foreslått en områdeavgrensning som delvis ivaretar dette i perioden 1. oktober 2012 til 31. januar 2013. I samme vedtak endres lisensfellingsområdet i perioden fra 1. februar 2013, slik at hele Hedmark og Akershus utenfor ulvesonen er tatt med i lisensfellingsområdet. Departementet kan ikke se at det begrunnet hvorfor lisensfellingsområdet er vedtatt utvidet etter 1. februar 2013.

Sekretariatet beskriver i sin innstilling til vedtaket av 23. august 2012, at ledertispa i Julussa-reviret er definert som genetisk viktig, og at ut i fra dette og de styrende dokumentene, bør en nærmere beskrevet del av Stor-Elvdal, Rendalen og Engerdal kommuner utelates fra lisensfellingsområdet. Rovviltnemnda viser i sitt vedtak om lisensfelling av ulv til at de ut fra dagens kunnskap anser å ha tatt de forhåndsregler som skal tas for å ivareta genetisk viktige individer av ulv. Nemnda ber i sitt vedtak om at Julussa-tispa skal radiomerkes. Nemnda viser til at dersom ny kunnskap om viktige genetiske individ skulle komme, kan fylkesmennene i samråd med lederne i nemndene i region 4 og 5 fatte nødvendige tiltak for å redusere sannsynligheten for at disse felles.

Etter naturmangfoldlovens § 12 skal man for å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet ta utgangspunkt i slik lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater. Departementet viser videre til kommentarene til rovviltforskriften § 10 hvor det fremgår at det ved avgrensning av fellingsområder må tas hensyn til familiegrupper og revirmarkerende par av ulv som en ønsker å beholde for å oppfylle bestandsmålet. Lisensfellingsområdet må derfor avgrenses slik at det ikke berører revirene for slike grupper. Dette gjelder også i tilfeller der et slikt revir krysser grensen for forvaltningsområdet, men der mer enn halvparten av reviret ligger innenfor forvaltningsområdet. For Julussa-reviret er det sistnevnte tilfelle.

Departementet mener det er viktig å avgrense lisensfellingsområdet slik at sannsynligheten for å oppnå bestandsmålet i 2013 øker, samt å minimere risikoen for at et genetisk verdifullt lederdyr kan bli felt i Julussa-reviret. På grunn av det høye

innavlsnivået, som over tid kan gi svært uheldige effekter for ulvestammen, mener departementet det er viktig å legge til rette for å unngå utilsiktet felling av genetisk verdifulle individ i Julussa-reviret. Hvis genetisk viktige individer, slik som ledertispa i Julussa, forsvinner, vil det over tid kunne medføre behov for en større skandinavisk ulvestamme for å sikre overlevelsen. Det er usikkert hvor vidt det har vært yngling i Julussa i 2012.

Departementet har trukket naturmangfoldloven § 14 inn i vurderingen. Det følger av § 14 første ledd at tiltak etter loven skal avveies mot andre viktige samfunnsinteresser. Annet ledd slår fast at ved vedtak i medhold av loven som berører samiske interesser direkte, skal det innenfor rammen som gjelder for den enkelte bestemmelse legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur. Direktoratet har i sin faglige tilråding vist til at dagens kartlagte grenser for Julussa-reviret ikke omfatter viktige beiteområder for sau. Direktoratet sier videre i sin faglige tilråding at hensynet til samisk tamreindrift ikke er et argument for at fellingsområdet skal omfatte de deler av Engerdal kommune som sekretariatet i sin innstilling til vedtak om lisensfelling unnlot fra fellingsområdet. Elgå reinbeitedistrikt har ikke beiteområder vest for Femundselva.

Etter en helhetlig vurdering endrer departementet lisensfellingsområdet i perioden 1. oktober 2012 til 31. mars 2013 slik at avgrensningen i Hedmark fylke sammenfaller med sekretariatets innstilling til nemndenes behandling av vedtak om lisensfelling av ulv i 2012/2013. Når det gjelder Akershus fylke, der nemnda i sitt vedtak åpnet for felling av ulv i hele fylket utenfor ulvesona fra 1. februar 2013, opprettholder departementet nemndas vedtak.

Lisensfellingsområdet for perioden 1. oktober 2012 til 31. januar 2013 blir:

Hele Hedmark fylke utenfor ulvesona, og utenfor det nærmere avgrensede området som beskrives under:

- Stor-Elvdal kommune: Øst for Glomma og sør for Rv 30
- Rendalen kommune: Sør for Rv 30 til Åkrestrømmen og sør for Rv 217
- Engerdal kommune: Sør for Rv 217 fra kommunegrensa mellom Engerdal-Rendalen og til Elvbrua og vest for Femundselva til kommunegrensa Engerdal-Trysil.

Lisensfellingsområdet for perioden 1. februar 2013 til 31. mars 2013 blir:

Hele Akershus fylke utenfor ulvesona og Hedmark fylke utenfor ulvesona, og utenfor det nærmere avgrensede området som beskrives under:

- Stor-Elvdal kommune: Øst for Glomma og sør for Rv 30
- Rendalen kommune: Sør for Rv 30 til Åkrestrømmen og sør for Rv 217
- Engerdal kommune: Sør for Rv 217 fra kommunegrensa mellom Engerdal-Rendalen og til Elvbrua og vest for Femundselva til kommunegrensa Engerdal-Trysil.

Lisensfellingskvotens størrelse

Både rovviltnemndene i region 4 og 5 og Direktoratet for naturforvaltning vurderer at den kvoten som er vedtatt for lisensfelling av ulv, ikke er til hinder for å nå bestandsmålet for ulv i 2013. Direktoratet viser imidlertid til at det er knyttet usikkerhet til sannsynligheten for at bestandsmålet nås ettersom det i dag er usikkert om enkelte av foreldrepårene i de etablerte revirene var intakte sist vinter, og også usikkerhet om enkelte av revirenes utbredelse.

Departementet har i sin vurdering lagt vekt på skade- og konfliktsituasjonen for bufe og tamrein i rovviltregionene. Departementet kan ikke se at et slikt uttak vil skade den skandinaviske ulvestammens overlevelse, jf. naturmangfoldloven § 18 annet ledd og Bern-konvensjonen artikkel 9. Departementet mener kvotens størrelse i seg selv på en god måte balanserer de ulike hensyn i saken, og slutter seg til direktoratets vurdering om at kvoten ikke er til hinder for å nå bestandsmålet for ulv i 2013. Departementet kan heller ikke se, ut fra foreliggende kunnskap om bestandsutvikling med mer, at det totale antallet ulv som det nå åpnes for gjennom vedtak om lisensfelling i de ulike regioner, tilsier at kvoten i region 4 og 5 bør reduseres.

Naturvernforbundet anfører at siden rovviltforliket forutsettes etterfølgende ekstraordinære uttak av det som ikke felles i lisensfellingsperioden, må dette medføre en svært forsiktig fastsettelse av kvoter. Miljøverndepartementet er av den oppfatning at den samlede kvoten som det nå åpnes for uttak av gjennom lisensfelling er høy, men forsvarlig for å oppnå bestandsmålet for ulv innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv i 2013. Miljøverndepartementet vil imidlertid nøye vurdere om, og i tilfelle hvor, det skal settes i verk ekstraordinære tiltak for å ta ut hele eller deler av kvoten, dersom ikke lisensfelling gir tilfredsstillende uttelling, jf. rovviltforlikets punkt 2.2.4.

Konklusjon

Departementet opprettholder rovviltnemndene i region 4 og 5 sitt vedtak av 23. august 2012 når det gjelder kvotestørrelsen for lisensfelling 2012/2013. Departementet endrer lisensfellingsområdet for lisensfelling av ulv i region 4 og 5. Dette gjøres for å unngå utilsiktet felling av lederparet i Julussa-reviret og eventuelt avkom. Departementet mener det er viktig å ivareta hensynet til den genetisk viktige ledertispa i Julussa-reviret. Samtidig vil en utilsiktet felling av dette lederparet redusere muligheten for å nå bestandsmålet på 3 helnorske ynglinger innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv i 2013.

Lisensfellingsområdet endres i perioden 1. oktober 2012 til 31. mars 2013 slik at avgrensningen i Hedmark fylke sammenfaller med sekretariatets innstilling til nemndenes behandling av vedtak om lisensfelling av ulv i region 4 og 5 i 2012/2013.

Når det gjelder Akershus fylke, der nemnda i sitt vedtak åpnet for felling av ulv i hele fylket utenfor ulvesona fra 1. februar 2013, opprettholder departementet nemndas vedtak.

Med hilsen

Brita Slettemark (e.f.)
avdelingsdirektør

Gro Kvelprud Moen
rådgiver

Kopi:

Direktoratet for naturforvaltning	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM
Rovviltnemnda i Region 4, Oslo, Akershus og Østfold	c/o Fylkesmannen i Oslo og Akershus, pb 8111 Dep	0032	OSLO
Rovviltnemnda i Region 5, Hedmark	c/o Fylkesmannen i Hedmark, Postboks 4034	2306	HAMAR
Fylkesmannen i Oslo og Akershus	Postboks 8111 Dep	0032	OSLO
Fylkesmannen i Østfold	Postboks 325	1502	MOSS
Fylkesmannen i Hedmark	Postboks 4034, Statens Hus	2306	HAMAR

Adresseliste

Norges Naturvernforbund	Grensen 9B	0159	OSLO
Foreningen Våre Rovdyr	Postboks 195	2150	ÅRNES
Norges Miljøvernforbund	Postboks 593	5806	BERGEN
NOAH for dyrs rettigheter	Osterhausgt. 12	0183	OSLO